Biz savaştık, onlar öldü!

8 milyon isimsiz atın öyküsü

SEBAHATTİN ÇELEBİ FRANKFURT

Tarihin tozlu ve kanlı sayfalarını çevirdiğimizde, genellikle milyonlarca insanın acısını, gözyaşını ve son nefesini okuruz. Her şehidin bir ismi, bir ailesi, geride bıraktığı yarım kalmış bir hikâyesi vardır. Ancak savaş meydanlarında, tarih kitaplarının çoğu zaman fısıltıyla bile anmadığı bir gerçek daha yatar: Savaşların dört ayaklı şehitleri. Hiçbir bayrağı tanımayan, hiçbir düşmanı olmayan, ideolojilerden bihaber, sadece insana güvenen ve bu *"güven"* yüzünden can veren milyonlarca at...

Bu yazı, istatistiklerin soğukluğuna hapsedilmiş o sessiz çığlıklara ses olmak, unutulan acıları hatırlamak ve belki de insanlık olarak o büyük utancımızla yüzleşmek için kaleme alındı. Çünkü her rakamın ardında atan bir yürek, her istatistiğin içinde son nefesini toprak kokan bir siperde veren bir can vardı.

Büyük savaşın ağır bilançosu (1914-1918)

Birinci Dünya Savaşı'nda ölen atların sayısı konusunda kaynaklar farklılık gösterse de, en muhafazakâr tahminler bile vicdanları kanatmaya yeter. İngiliz İmparatorluk Savaş Müzesi, toplam 8 milyon atın savaşta hayatını kaybettiğini belirtiyor. Bu kayıplar sadece cephede kurşunla değil; hastalıktan, açlıktan, dondurucu soğuktan ve bakımsızlıktan gerçekleşti.

Tablo, ulusların hırslarının bedelini kimlerin ödediğini net bir şekilde gösteriyor:

İngiliz Ordusu: 1914-1918 yılları arasında 484.000 at kaybetti. Bu, savaş boyunca her gün ortalama 300'den fazla atın ölümü demekti. Sadece Somme Muharebesi sırasında, tek bir haftada 7.000 atın telef olduğu kayıtlara geçti.

Fransız ve Alman Orduları: Fransa yaklaşık 1 milyon 800 bin, Almanya ise 1,5 milyon atını bu savaşta yitirdi. Alman ordusunun lojistiği büyük ölçüde atlara bağlıydı ve bu kayıplar, ordunun hareket kabiliyetini bitirme noktasına getirdi.

Osmanlı Ordusu: Çanakkale, Kafkasya ve Sina çöllerinde kesin rakamlar bilinmemekle birlikte on binlerce at kaybedildi. Özellikle Sarıkamış'ın dondurucu beyazlığında, açlıktan ve soğuktan ölen hayvan sayısı, ne yazık ki insan kayıplarımızla yarışır düzeydeydi.

Verdun: Çamur, atın son mezarıdır

Verdun... 1916'da 300 gün süren bir cehennem. Bura-

Foto: Shutterstock.com